

ודו"ק.

מ"ד י"ז. ויאמר חלילה לי מעשות זאת
האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא
יהיה לי עֶבֶד ואתם עלו בשלום אל
אביר⁴⁷

מה שתיבת "עבד" נקמצת אף שהיא
מוטעמת רק בזקף קטן⁴⁷, נראה משום

שמתיבת "האיש" מתחיל המאמר ההחלטי,
כי מה שאמר "חלילה לי מעשות זאת" הוא
רק נתינת טעם על החלטה זאת, וא"כ
המפסיק הכי גדול בפסוק זה [מתיבת
"האיש" עד גמירא] הוא בתיבת עבד, ולכן
הזקף קטן יש לו כח של אתנח ונקמצת
התיבה, ודו"ק.

47. כבר עמד רבינו על הערה זו הרבה פעמים בספר זה, עיין לדוגמא בפרשת ויצא [ל"א פי"ח], אבל כאן לא
שייך הטעם שכתב שם ולכן ביאר באופ"א.

פרשת ויגש

מ"ד, י"ח. כי כמוך כפרעה.

פירש"י וז"ל: חשוב אתה בעיני כמלך
זהו פשוטו ומדרשו סופך ללקות עליו
בצרעת כמו שלקה פרעה כו' ד"א מה פרעה
גוזר ואינו מקיים כו' אף אתה כן כו' ד"א כי
כמוך כפרעה אם תקניטני אהרוג אותך ואת
אדונך עכ"ל. צריך לבאר, אם פשוטו הוא
"חשוב אתה בעיני כמלך" א"כ למה באו
בעלי הדרש ואמרו ההפך, שהתריס כנגדו
בכמה זלזולים, ואיך יתכן שהדרש יתנגד אל
הפשט מן הקצה אל הקצה¹?

אבל באמת נראה דבאמת בכל דבור
ודבור שלנו יש פשט ודרש, ולדוגמא ננקוט
מה דמצינו לעיל בפרשת וישלח [ל"ג פ"י].
שאמר יעקב לעשו: כי על כן ראיתי פניך

כראות פני אלקים ותרצני. ופירש"י וז"ל: כי
כדאי והגון לך שתקבל מנחתי על אשר
ראיתי פניך והן חשובין לי כראיית פני
המלאך שראיתי שר שלך כו' ולמה הזכיר לו
ראיית המלאך כדי שיתירא הימנו ויאמר
ראה מלאכים וניצול איני יכול לו מעתה
עכ"ל, הרי שאף שאמר לו יעקב [דבר זה]
לכבודו, ובכל זאת הטיל עליו אימה, והיינו
בפשוטו, כבדהו; ובמדרשו, כלומר
לכשיחדור לתוך דבריו, יתיירא ממנו, שהרי
ישמע שהוא רגיל ליפגש עם מלאכים,
ועיי"ש.

וכמו כן כאן, דהנה נצייר נא איך יעריך
יהודה את צפנת פענח, זה שסידר את כלכלת
מדינת מצרים וכל המדינות שסביב ארצו

1. בשיחה פרטית אמר רבינו שמש"כ הרמב"ן בויכוחיו עם הנוצרים שאין אנו מחוייבים להאמין לכל מדרשי
חז"ל הוא משום שידע שלא יקבלו ממנו את התירוצים שהיו לו, אבל לפי האמת ודאי שכל מדרשי חז"ל אמת הן.

באופן של חכמה ומוסר, ואח"כ רואה הוא שכאשר חשדם למרגלים והחליט שכולם יאסרו והא' ילך להביא את אחיהם הקטן, ואעפ"כ אחרי עבור ג' ימים בא אליהם בהצעה שכלם ישובו הביתה ויקחו אתם את שבר רעבון בתייהם והסביר להם כי ירא הוא את האלקים, וכן בכל עניניו, הלא ודאי הוא שהוא היה בעיניו גדול הרבה מפרעה, והיה לו לשבחו בחכמתו וביראתו, ומה זה שאמר לו כי כמוך כפרעה², מזה הבינו כי על דרך הדרש הוא דברים קשים שדבר אליו, ודו"ק³. וזו השקפה כללית בלמוד המדרשים שאלו ואלו דברי אלקים חיים, וגם כמו שנמצא בתורה פרד"ס כמו כן בכל אדם יש פרד"ס⁴, והיינו לכל א' מחלקי נפשו, וזה ביארתי במקום אחר דיש חלקי הנשמה בכל אחד ואחד בכמה מדרגות כמו נר"נ חיה יחידה⁵, ודו"ק.

מ"ד, י"ח. כי כמוך כפרעה.

תרגם אונקלוס וז"ל: ארי כפרעה כן את עכ"ל. לכאורה הקדים את המאוחר, דהו"ל לתרגם ארי את כפרעה. וכפי הנראה כל מקום שהזכירו שני נושאים בכ"ף הדמיון בא להוציא שלא נאמר שהאחד הוא נמשל

והשני הוא המשל, ולפיכך כתב שניהם בכ"ף הדמיון להוכיח [שאף] ששניהם שוין ממש מ"מ השני פשוט יותר, כלומר הוא הא' ממש כמו הב', ולפיכך בארמית כתב הפירוש בהדיא, ודו"ק.

מ"ד, כ"ב. ועזב את אביו ומת.

כתב ראב"ע וז"ל: ולמה לא הזכיר המזכיר חמשה שאין להם הכרע כמו וישלוף נעלו וזה עמהם עכ"ל⁶. ולפענ"ד הנך חמשה היינו שאנו מסופקים באותן התיבות להטעימן לפנייהם ואולי לאחריהן, אבל אם אנו מסופקים באיזו תיבה [מה היא] פירושה, אין זה נכנס בחשבון אלה המקראות, ודו"ק⁷.

מ"ה ד'. גשו נא אלי.

פירש"י וז"ל: ראה אותם נסוגים לאחור כו' והראה להם שהוא מהול עכ"ל. פירוש, דבזה הוכיח להם בוודאות שהוא אינו איש מצרי, דהרי ביארתי לעיל בפרשת מקץ [מ"א פנ"ה] שהערלה היתה גאוות המצרים, ואם הוא מצרי אי אפשר שיהיה הוא מהול, ודו"ק.

מ"ה, ט"ז. והקל נשמע בית פרעה

2. כלומר, לפי פשוטו שאתה חשוב בעיני כמלך.

3. היינו שהוא מכבדו מצד אחד ומזהירו מצד אחר, וכמו שעשה יעקב לעשו. ועיין בתולדות אדם להגר"ז מוולוז'ין ח"ב עמוד 16 שכתב דברים דומים לזה.

4. עיין בדברי רבינו לעיל בפרשת לך לך [י"ג פ"י] שביאר ענין זה.

5. בראשית רבה [פרשה י"ד אות ט']: חמשה שמות נקראו לה נפש, רוח, נשמה, יחידה, חיה וכו', ועיי"ש שמבאר כל אחד.

6. פירוש דבריו, דהנה ביומא [דף נ"ב ע"א] איתא: איסי בן יהודה אומר חמש מקראות אין להן הכרע: שאת, משוקדים, מחר, ארור, וקם עכ"ל. כלומר, שישנם חמש תיבות בתורה שאין לנו הכרע אם התיבה שייכת לחלק הפסוק שלפניה או לחלק הפסוק שלאחריה. ועי"ז מקשה הראב"ע מדוע לא מנה הפסוק שלפנינו גם במנין זה, דהלא אנו מסופקין אם "ומת" קאי על הבן או על האב וכדנחלקו בזה מפרשי התורה, עיי"ש.

7. ועיין בשו"ת אבקת רוכל למרוז הב"י [סי' ס"ד] שמוכח שגם הוא סובר כן, ועיי"ש.